

Тема № 5. Створення безпечного освітнього середовища

Цілі тренінгу:

- розуміти поняття «безпечне освітнє середовище» та шляхи його створення;
- створювати відчуття безпеки у дітей завдяки передбачуваності освітнього процесу, впровадженню рутин та адаптованого розкладу;
- розробити план створення безпечного освітнього середовища.

Передбачуваність і структурованість – два важливі фактори здорового розвитку дітей, а під час війни вони є надзвичайно важливими для відновлення «відчуття нормальності». Внаслідок війни більшість дітей втратили контроль над своїми життями. Їхнє життя могло змінитися – діти могли втратити зв'язок з батьками або взагалі втратити батьків, можливо, їм довелося переїхати тощо. Місця, які були знайомими і безпечними раніше, наприклад: дитячі майданчики, парки, розважальні центри, навіть власні будинки – можуть бути зруйнованими або тимчасово закритими. Саме заклад освіти може стати безпечним простором для вираження своїх почуттів і повернення до повсякдення. Створення безпечного освітнього простору (і офлайн, і онлайн), що відновлює почуття буденності та передбачуваності, може підтримати дітей під час війни. Також педагогам важливо звертати увагу на відновлення почуття радості, саме тому варто надавати перевагу ігровим взаємодіям.

Ключові акценти:

- Рутини та структурованість в освітньому процесі забезпечують здоровий розвиток дітей в умовах війни.
- Життя дітей могло змінитися через війну, проте заклади освіти можуть стати безпечним простором для підтримки благополуччя дітей, особливо коли інші місця, як-от: дитячі майданчики, парки – недоступні. Взаємодія з педагогами та однолітками допомагає дітям виражати свої почуття, відсторонює від страшної реальності та повертає до повсякдення.
- Педагоги можуть бути важливими дорослими у житті дитини, оскільки батьки чи опікуни можуть не бути поряд з дітьми, а отже, не можуть забезпечити безпеку.

Передбачуваність і структурованість – два важливі фактори здорового розвитку та зростання дітей, а під час війни вони є надзвичайно важливими для відновлення «відчуття нормальності».

Встановлення правил – це моделювання активності, яку можна імплементувати в освітній процес на початку навчального року чи семестру, але до неї можна звертатися впродовж усього року.

кожне порушення правила має бути певна реакція, яка щоразу може посилюватися, наприклад: коли правило порушується вперше, тренер нагадує

про це правило; вдруге – зазначає наслідок порушення; а втретє – учасник, який порушив правило, має певним чином виправити свою поведінку.

Три реакції на порушення одного правила, яке вони попередньо встановили. Наприклад:

Правило	Перша реакція	Друга реакція	Третя реакція
Поважати ідеї інших	Нагадування про правило	Обговорення щодо значення правила та як його порушення впливає на інших учасників і заохочення учасника до вибачення	Написання листа вибачення
Не відповідати на телефонні дзвінки, текстові повідомлення, електронні листи під час тренінгу	Нагадування про те, що потрібно вимкнути телефони	Обговорення щодо значення правила та як його порушення впливає на інших учасників і хід тренінгу	Покласти телефон на стіл тренера до кінця тренінгу або «залишити телефон у готелі для телефонів»

Ключові акценти:

- Спільна розробка правил дозволяє дітям (учасникам) відчувати, що вони контролюють освітній простір, у якому перебувають, і що цей простір відповідає їхнім потребам.
- Визначення правил класу сприяє соціальній згуртованості та служить «угодою», на яку педагоги та діти можуть посилатися.
- Спільне встановлення правил допомагає запобігти недоцільним жартам, образам під час взаємодії з дітьми, оскільки вони погодилися з цими правилами і відчують відповідальність за попередньо прийняте рішення.
- Комуś із дітей може бути зручніше ділитися своїми ідеями правил у письмовій формі, а комуś – вголос, тому запропонуйте їм обрати найзручніший формат для проведення «Мозкового штурму».
- Створення реакцій на порушення правил створює відчуття передбачуваності – учасники знають, що очікувати у разі порушення

правил.

- Такі структуровані реакції дозволяють дітям не просто усвідомлювати свої помилки, а й виправляти їх.
- Послідовне дотримання правил і реакцій на них допомагає дітям відчувати, що в освітньому просторі панує справедливість. Це може посилити значення правил.
- Якщо правила розміщені у просторі групи / класу, педагог може постійно звертати увагу та нагадувати дітям про них.

Рутини — це передбачувані щоденні дії, які варто використовувати в педагогічній практиці в один і той самий час. Рутини можуть і повинні бути активними та значущими для дітей:

- «Рутини повинні бути **значущими** для дітей, що є однією із характеристик ігрового досвіду навчання. Діти краще навчаються та активно включаються у взаємодію, якщо вони можуть пов'язувати свій досвід із тим, що вони вивчають і можуть робити певні припущення. Тому, впроваджуючи щоденні рутини та практики, педагог повинен враховувати життєвий досвід дітей, щоб зробити ці активності значущими для них.
- Щоденні рутини також забезпечують рефлексію дітей щодо свого емоційного стану на початку взаємодії та наприкінці».

Приклади щоденних рутин:

- **Ранкова зустріч** – формує почуття приналежності до спільноти класу / групи, дає дітям можливість ділитися власними думками, відкриттями, переживаннями, ментально налаштовує на початок занять / уроків, допомагає пригадати вивчене та знайомить дітей з темою дня / тижня;
- **Парашут** – активність, яка дозволяє створити психологічно безпечний простір, дає можливість дітям позитивно налаштуватися на процес взаємодії;
- **Пісні, руханки чи речівки** – активності, які допомагають залучити дітей ментально та фізично в освітній процес;
- **Колючка – Брунька – Троянда** – активність, яка допомагає дітям усвідомити свої успіхи за день, визначити зони розвитку та теми (проблемні питання), які вони хотіли б дослідити детальніше.

Ключові акценти:

- Діти не завжди можуть передбачити, що може статися вдома чи в їхніх

друзів, проте саме в закладах освіти, завдяки розкладу занять / уроків та рутинам, вони можуть передбачити свій день, що створює відчуття нормальності.

- Коли діти не знають, що можна очікувати від освітнього процесу, вони можуть почуватися розгубленими.
- Якісний розклад має послідовну структуру та містить достатньо деталей, щоб діти знали, що очікувати.
- Діти будуть більше зацікавлені в розкладі, якщо він буде візуально привабливим та / або якщо вони брали участь у його оформленні. Декорування розкладу занять – це ще одна ідея для активності на початку нового навчального року / семестру.